

2. ПЕДАГОГІЧНИЙ ТА ПСИХОЛОГІЧНИЙ ДОСВІД

Лілія Михайлівна Гриневич,

кандидатка педагогічних наук, доцентка,
проректорка з науково-педагогічної та міжнародної діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна

 <https://orcid.org/0000-0002-5818-8259>

Олена Олегівна Ліннік,

докторка педагогічних наук, доцентка,
професорка кафедри початкової освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна

 <https://orcid.org/0000-0001-5761-2153>

Ірина Петрівна Старагіна,

кандидатка психологічних наук,
експертка команди супроводу реформ
Міністерства освіти і науки України,
м. Київ, Україна

 <https://orcid.org/0000-0002-9359-2839>

УДК 373.3

DOI [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-2\(85\)-28-34](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-2(85)-28-34)

ФОРМУВАННЯ НАСКРІЗНИХ УМІНЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ РЕФОРМИ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»

Анотація.

У статті розкрито особливості формування наскрізних умінь у молодших школярів в умовах реформи «Нова українська школа» (НУШ). Проаналізовано потенціал державних стандартів щодо їх формування, подано результати моніторингового дослідження щодо сформованості наскрізних умінь в учнів початкової школи. Результати дослідження засвідчили, що найкраще в учнів розвинені навички, пов'язані з особистісною та соціальними сферами: співпраця, керування емоціями. Найгірше розвинені уміння, пов'язані із когнітивною сферою: критичне та системне мислення, читання з розумінням, обґрунтування власної позиції. В учнів експериментальних шкіл виявлено перевагу над іншими учнями за низкою наскрізних умінь.

Ключові слова: наскрізні уміння; молодші школярі; моніторинг; реформа освіти; «Нова українська школа».

Компетентнісний підхід до навчання, який є бачає формування в учнів ключових компетентностей і спільних для них (наскрізних) умінь.

Наскрізнi умiння за своєю сутнiстю є «м'якими навичками», перелiк яких було вперше опублiковано Всесвiтнiм економiчним форумом у 2015 році. Упродовж наступних п'яти рокiв цей перелiк постiйно зазнавав змiн, i у 2020 р. серед 10 найбільш актуальних навичок називаються такі: аналітичне мислення та iнновацiйнiсть, активне навчання та стратегiї навчання, розв'язання складних проблем, критичне мислення та аналіз, креативнiсть, оригiнальнiсть та iнiцiативнiсть, лiдерство та соціальний вплив, використання технологiй, монiторинг i контроль, створення технологiй та програмування, витривалiсть, стресостiйкiсть i гнучкiсть, логiчна аргументацiя, розв'язання проблем i формування iдей [14].

У нормативнiй базi України визначено умiння, спiльнi для всiх компетентностей (наскрiзнi умiння), якi, за своєю сутнiстю є «м'якими навичками»: читання з розумiнням, умiння висловлювати власну думку усно та письмово, критичне та системне мислення, творчiсть, iнiцiативнiсть, здатнiсть логiчно обгрунтовувати позицiю, умiння конструктивно керувати емоцiями, оцiнювання ризикiв, приймання рiшень, розв'язування проблем, спiвпраця з iншими особами (ст. 12 Закону України «Про освіту»). Формування відповідних умiнь передбачено в результатах навчання учнiв, схарактеризованих у нових освітнiх стандартах. Водночас у практицi загальної середньої освіти система формування наскрiзних умiнь перебуває в станi становлення. Це зумовлює актуальнiсть досліджень специфіки формування відповідних умiнь в учнiв i розроблення технологiй їх формування.

Мета статтi полягає в оглядi пiдходiв до розумiння наскрiзних умiнь («м'яких навичок»), особливостей їх формування в початковiй школі, аналізi результатiв монiторингу щодо їх сформованостi в учнiв початкової школи.

Теоретичнi основи дослідження мають декілька вимiрiв: теоретичнi та експериментальнi розвiдки щодо особливостей формування наскрiзних умiнь в учнiв i педагогiв, їх групування, аналіз державних документiв щодо потенцiалу формування наскрiзних умiнь в учнiв початкової школи.

Першiй аспект теоретичного дослідження пов'язаний з навичками ХХI ст. як об'єктом наукового iнтересу сучасних учених. У наукових дослідженнях проблема дослідження «м'яких навичок» учнiв i компетентностей ХХI ст. також набуває дедалi бiльшої популярностi впродовж останнього десятилiття.

Варто зазначити, що термiн «м'якi навички» й досi залишається дискусiйним в освітньому просторi. У дослідженнi ОЕСД [13], науковiй та освітянськiй спiльнотi вживають термiн «соціальне та емоцiйне навчання» (SEL) [7; 11]. Ми подiляємо думку дослідникiв S. Joksimovic, G. Siemens, Y. Wang, M. San Pedro, J. Way щодо

того, що розмiття термiнологiї для позначення відповідних навичок i надалi буде збiльшуватися [8]. Так, в Україні застосовується термiн «наскрiзнi умiння». Водночас перелiк i характеристика таких умiнь говорить про те, що по сутi ці поняття є тотожними, оскiльки включають однаковий перелiк складникiв.

У працi “Assessment and Teaching of 21st Century Skills” окреслено новi способи мислення та навички ХХI столiття, надано оперативне визначення цих навичок. Автори також пропонують методологiчнi та технологiчнi рiшення для оцiнювання освітнього процесу [4].

У численних наукових працях (M. Binkley, O. Erstad, J. Herman, S. Raizen, M. Ripley, M. Miller-Ricci, C. Collet, K. Plessis, M. Matteson, L. Anderson, C. Boyden) доводиться значущiсть соціальних навичок поряд з когнiтивними [4; 6; 11] та пропонуються пiдходи та iнструменти дослідження таких навичок [5; 9].

Другий аспект теоретичних розвiдок пов'язаний зi структуруванням наскрiзних умiнь («м'яких навичок»). Європейська рамка компетентностей LifeComp описує дев'ять умiнь, організованих у трьох сферах: особистiсна сфера, соціальна сфера та когнiтивна сфера («навчання вчитися») [10]. До особистiсної сфери належать саморегуляцiя, гнучкiсть, благополуччя (wellbeing). До соціальної сфери – емпатiя, комунікацiя, взаємодiя. До когнiтивної сфери (learning to learn) – growth mindset, критичне мислення, managing learning. Схожий пiдхiд до класифікацiї пропонується у дослідженнях С. Collet, K. Plessis, D. Hine [6]. Ученi визначають десять «м'яких навичок», якi розподіляються на такі групи: когнiтивну, міжособистiсну та внутрiшньоособистiсну.

Наскрiзнi умiння, визначенi в українському освітньому просторi, визначенi з iншими акцентами, проте їх також можна розподілити за трьома сферами, якi визначаються в названих вище дослідженнях. Так, до особистiсної сфери можна зарахувати творчiсть та умiння керувати емоцiями; до соціальної сфери – умiння спiвпрацювати з iншими людьми; до когнiтивної області (learning to learn) можна зарахувати такі умiння, як читання з розумiнням, умiння висловлювати власну думку усно та письмово, критичне та системне мислення, обгрунтування власної позицiї, умiння розв'язувати проблеми, оцiнювати ризики. Очевидно, що в цьому пiдходi домінують навички, що належать до когнiтивної сфери.

Визначення приналежностi наскрiзних умiнь до певних сфер особистостi дасть змогу бiльш глибоко усвідомлювати їх природу, встановлювати причиново-наслідковi зв'язки, прогнозувати способи їхнього подальшого розвитку.

Добре розвиненi соціально-емоцiйнi навички є важливими двигунами для досягнення академічних

результатів під час звичайного навчального процесу. Цю тезу підтверджують результати міжнародного дослідження Організації економічної співпраці і розвитку (OECD) – Beyond Academic Learning [13]. Це дослідження визначало й оцінювало умови і чинники, які сприяють або перешкоджають розвитку соціально-емоційних навичок учнів віком 10 і 15 років.

В освітньому просторі України на сучасному етапі формування наскрізних умінь передбачено новими державними стандартами: Державним стандартом початкової освіти і Державним стандартом базової середньої освіти. Найбільше уваги приділено формуванню умінь «прийняття відповідальних рішень» та «побудови стосунків» (соціальна сфера). Найбільше уваги формуванню цих умінь приділено в мистецькій, соціальній та здоров'язбережувальній, громадянській та історичній, а також фізкультурній освітніх галузях.

Достатньо уваги формуванню наскрізних умінь приділено також у типових освітніх програмах, які розроблені на основі нового Державного стандарту початкової освіти. Вони передбачені наскрізно в конкретних очікуваних результатах усіх освітніх галузей.

Окрім цього, в українському освітньому просторі існує низка програм, які присвячені формуванню окремих наскрізних умінь. Наприклад, варто згадати Міжнародну програму «Соціально-емоційне і етичне навчання», яка складається з восьми розділів: «Створення атмосфери співпереживання у класі», «Виховання стійкості», «Підсилення уваги і самоусвідомленості», «Управління емоціями», «Навчатися одне від одного, пізнавати одне одного», «Співпереживання собі й іншим», «Це наша спільна справа», підсумковий проєкт: «Робимо світ кращим». Програма розрахована на розвиток наскрізних умінь учнів від початкової до старшої школи та запроваджується в експериментальних закладах освіти [1; 2].

Окремі наскрізні уміння учнів початкової школи розвиваються також у декількох експериментальних програмах, що впроваджуються в окремих закладах освіти. У програмі «Ненасильницьке спілкування», що розрахована на учнів різного віку, передбачено підвищення обізнаності та ініціювання суспільного діалогу у сфері розвитку емоційного інтелекту та емпатії, ненасильницького спілкування й усвідомленого лідерства. Програма «Соціальні та емоційні компетентності XXI століття» для учнів 6–17 років спрямована на зниження рівня стресу, запобігання шкідливих звичок, конфліктної поведінки та булінгу; покращення психологічного здоров'я, академічних успіхів, соціальної активності, довіри до школи тощо. Міжнародна програма «Лідер у мені» – це адаптація до шкільного середовища та дитячого віку відомої програми Франкліна Кові «Сім звичок вискоєфективних людей». Вона спрямована

на соціально-емоційне навчання дітей дошкільного та шкільного віку. Для розвитку критичного мислення в Україні розроблено програми «Філософія для дітей», «Технологія розвитку критичного мислення учнів гімназій, ліцеїв та студентів коледжів» [1].

Важливим аспектом формування наскрізних умінь учнів є підготовка до цього вчителів. У професійному стандарті вчителя передбачено емоційно-етичну компетентність, володіння якою дасть учителеві змогу формувати наскрізні уміння в учнів. Так, зміст цієї компетентності передбачає здатність усвідомлювати особисті відчуття та почуття, потреби, керувати власними емоційними станами, здатність до усвідомленої, конструктивної й екологічної взаємодії з учасниками освітнього процесу, здатність усвідомлювати й поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

Водночас існує проблема щодо підготовки вчителів задля оволодіння ними означеними уміннями в системі післядипломної освіти. Отже, програми підвищення кваліфікації вчителів підлягають перегляду.

В Україні на національному рівні було проведено моніторинг ефективності впровадження реформи, одним із завдань якого було дослідження наскрізних умінь («м'яких навичок») в учнів та учениць початкової школи [3].

До вибірки увійшли учні та учениці 3-х класів, зокрема ті, які навчалися за новим Державним стандартом. Це було зумовлено тим, що законодавством України передбачено два цикли навчання в початковій школі: I цикл (1–2 класи) – адаптаційно-ігровий, II цикл (3–4 класи) – предметний. Отже, досліджувалися наскрізні уміння учнів, які закінчили перший цикл навчання до масового впровадження реформи освіти.

Дослідження сформованості наскрізних умінь учнів та учениць відбувалося із застосуванням кейс-методу, методу спостереження, контент-аналізу й анкетування.

Для визначення рівня сформованості кожного наскрізного умінь було розроблено методику, яка базувалася на врахуванні результатів виконання групою обох завдань (пізнавального та творчого) і експертних спостережень за процесом виконання.

Аналіз результатів дослідження відбувався у декількох напрямках: визначення основних тенденцій щодо оволодіння учнями початкової школи наскрізними уміннями, порівняння результатів пілотних класів із результатами інших типів шкіл, які потрапили до вибірки, виявлення істотних характеристик (умов навчання) груп учнів, які отримали найвищі та найнижчі показники з метою обґрунтування умов, що позитивно і негативно впливають на формування наскрізних умінь учнів.

Згідно з результатами дослідження нам вдалося виявити такі тенденції.

Читання з розумінням виявилось одним із тих умінь, що було продемонстровано учнями найгірше. Лише 22 % учнів продемонстрували вміння читати з розумінням на високому рівні.

Таку тенденцію виявлено і з іншими вміннями, які пов'язані з когнітивно-пізнавальною сферою.

Уміння висловлювати думку усно та письмово під час розв'язання творчого (другого) завдання виявилось на більш високому рівні, ніж під час розв'язання пізнавального (першого) завдання. Усно учням висловлюватися значно легше, ніж письмово. Більшість учнів (82 % та 88 % під час першого та другого завдання відповідно) дискутували під час виконання завдання між собою, близько половини ситуацій дискусії було пов'язано з необхідністю перепитати та уточнити інформацію, дискусія з використанням аргументів відбувалася в 19 % та 26 % груп учнів під час першого та другого завдання відповідно.

Під час виконання другого (творчого) завдання учні більш охоче та більш продуктивно вели дискусію, їхні висловлювання були більш зрозумілими один одному.

Критичне та системне мислення розвинене в учнів та учениць початкової школи недостатньо: лише 7 % учнів виявили всі помилкові твердження в завданні та здатність до структурування інформації та її системного подання; 51 % учнів впоралися з завданнями досить успішно, водночас припустилися декількох помилок; 10 % учнів не виявили ознак критичного та системного мислення взагалі.

Творче завдання викликало в дітей більше зацікавлення та емоційного задоволення, ніж пізнавальне завдання на сприймання, аналіз, інтерпретацію та оцінювання текстів. Із творчим завданням учні та учениці впоралися більш успішно. Під час виконання творчого завдання учні були більш успішними у формулюванні своїх думок усно, продукуванні ідей, самоорганізації всередині групи, конструктивному керуванні емоціями, прийнятті рішень, залученості до виконання завдання, взаємодопомозі.

Прояви *ініціативи* спостерігалися в половині груп, за якими велось спостереження. 45 % та 47 % учнів та учениць брали на себе обов'язки інших учасників за потреби. Це свідчить про належну взаємопідтримку, водночас може бути ознакою надмірного прояву лідерства окремих учасників групи. На прохання інших учасників учні та учениці брали на себе обов'язки інших учасників у 41 % випадків під час виконання першого завдання та 38 % випадків під час виконання другого завдання. Істотних відмінностей у поведінці учнів під час виконання першого та другого завдань за цією ознакою не виявлено.

Під час *аргументації власної позиції* учні та учениці початкових класів не завжди здатні до-

бирати переконливі докази. Лише 60,5 % учасників груп здатні до аргументування власної позиції (41 % у якості аргументації використовували інформацію з текстів, 19,5 % – використовували аргументи з власного досвіду).

Найбільш розвиненим наскрізним умінням в учнів початкових класів виявилось *конструктивне керування емоціями*. Під час розв'язання завдань 75 % учнів демонстрували позитивні емоції, у 20,5 % учнів позитивні та негативні емоції були збалансовані, 4 % учнів не виявляли жодних емоцій під час групової роботи, лише у 0,5 % учнів переважали негативні емоції під час роботи в групах. Здатність долати конфлікти експерти могли спостерігати у 38 % груп. 70 % цих учнів продемонстрували здатність розв'язати конфлікт у групі самостійно, що є досить високим показником, оскільки вміння конструктивно розв'язувати конфліктні ситуації має складну інтегративну природу і тільки починає формуватися в початковій школі. У 17,5 % конфлікт було розв'язано за допомогою експерта, лише в 3,5 % конфліктних ситуацій у групі, не вдалося розв'язати конфлікт.

Здатність до прийняття спільних рішень виявили близько половини учнів (45 % під час виконання першого, 53 % – під час виконання другого завдання). Група виявила неспроможність приймати рішення у 6 % та 3 % ситуацій групової взаємодії відповідно, змогли приймати рішення з допомогою експерта 26 % та 19 % груп учнів відповідно.

Уміння розв'язувати проблеми на високому рівні продемонструвало менше половини учасників груп (44,5 %);

Більше половини груп учнів (58 %) продемонстрували вміння *співпрацювати в команді* (виявили здатність до взаємодії, взаємодопомоги та самоорганізації в групі).

19 % учнів співпрацювали в групі, проте спостерігалися прояви нерозуміння або незлагодженої роботи, невміння домовитися; 16 % груп демонстрували ознаки взаємодії в групі, водночас їхня робота здебільшого не була злагодженою, спостерігалися труднощі з розподілом обов'язків, умінням домовитися про способи виконання завдання тощо; 7 % учнів продемонстрували неспроможність виконувати завдання спільно [3].

Дослідження дало змогу порівняти результати учнів пілотних шкіл, які навчалися за новим державним стандартом початкової освіти, із результатами учнів, які не були учасниками Всеукраїнського експерименту.

За сформованістю наскрізних умінь виявлено перевагу результатів учнів пілотних шкіл за декількома параметрами. Так, перевага середніх результатів більш ніж на 10 % спостерігалася за такими вміннями: співпраця, здатність до прийняття рішень, розв'язання проблемних завдань, обґрунтування власної позиції, ініціативність, творчість.

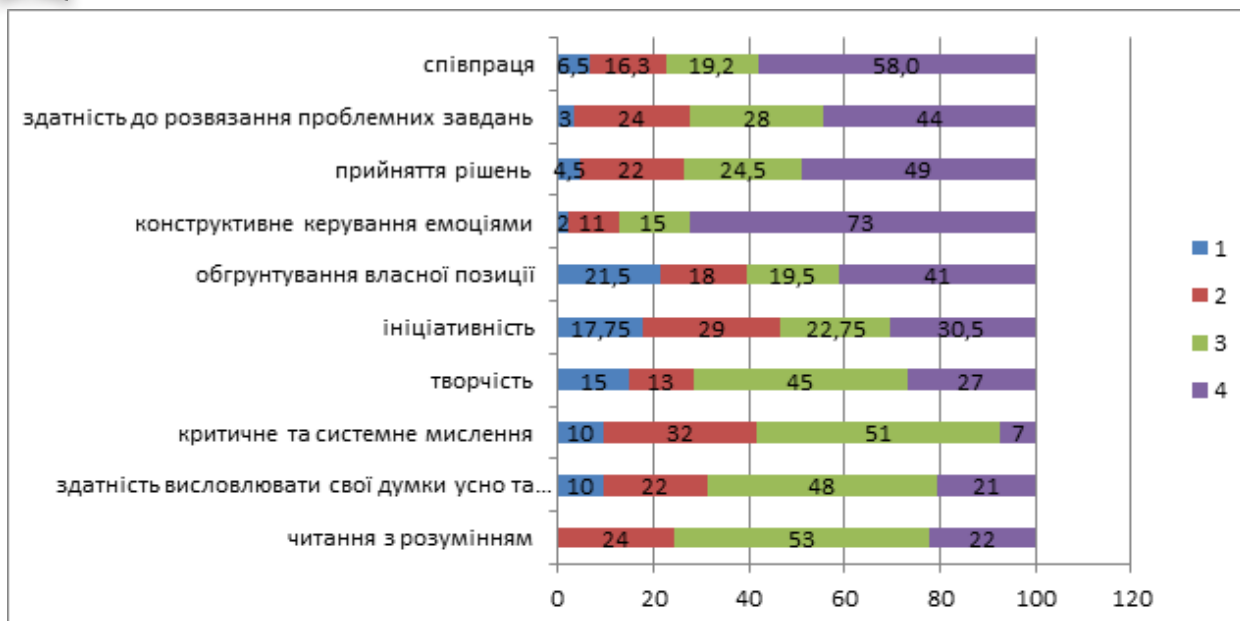

Рис. 1. Загальні результати дослідження розвитку наскрізних умінь учнів 3-х класів

Також виявлено переваги учнів пілотних шкіл над іншими щодо вміння формулювати думки усно та письмово. Водночас за цими вміннями різниця є менш істотною та становить менше 10 %.

У контексті індикаторів, що визначені до кожного вміння, виявлено найбільш високі показники щодо вміння генерувати ідеї, залученості до дискусій, створенням позитивного емоційного тла співпраці, вмінням розв'язувати проблемні завдання. Експерти зазначають, що у 50 % випадків усі або майже всі учасники групи продукували ідеї під час обговорення; більше 90 % груп продемонстрували активну включеність усіх учасників. Окремо у спостереженнях експертів відзначено, що учні пілотних шкіл більшою мірою демонстрували ініціативність (66 % високого та достатнього рівнів); вміння розв'язувати проблемні завдання (70 % високого рівня; 21 % достатнього рівня); взаємодіяти в команді.

Отримані результати дають підстави засвідчити, що освітні програми та методики навчання, розроблені за новим Державним стандартом початкової освіти мають більший потенціал для розвитку наскрізних умінь учнів. Водночас обґрунтування всіх чинників, які впливають на формування наскрізних умінь учнів, потребує більш глибокого дослідження в динаміці.

Аналіз умов навчання груп, які впоралися найкраще із завданнями, дав змогу визначити такі спільні риси в умовах навчання: наповненість класів від 20 до 30 осіб, систематичне застосування вчителем форм індивідуальної та парної роботи учнів.

Для груп учнів, які найгірше впоралися з завданнями, є характерними такі спільні риси: діти навчаються в загальноосвітній школі сільської місцевості або маленького міста, кількість дітей

у класі становить менше 20 осіб; учитель надає перевагу фронтальній формі організації роботи учнів та учениць.

Аналіз отриманих результатів дослідження дає змогу констатувати, що класи з середньою наповненістю (від 20 до 30 учнів) продемонстрували кращі результати, ніж класи з низькою (до 20 осіб) та високою (більше 30 осіб) наповненістю. Водночас ми маємо припущення щодо того, що суттєвою ознакою в цьому випадку стала не наповненість класу, а місцевість, у якій розташовано заклад освіти, оскільки класи з низькою наповненістю є переважно в школах сільської місцевості. Тому такий результат варто використовувати обережно та не робити на його основі поспішних висновків.

У процесі аналізу результатів було помічено різницю між результатами виконання учнями другого (творчого) та першого (пізнавального) завдань. Це дало змогу дійти висновку, що характер самого завдання також впливає на виявлення наскрізних умінь. Це спостереження є важливим для надання рекомендацій учителям щодо формування в учнів наскрізних умінь.

Виявлені переваги та недоліки розробленої методики буде враховано під час проведення другого етапу моніторингу.

Таким чином, наукові розвідки надають можливість засвідчити, що вміння, спільні для всіх компетентностей, наскрізні вміння та «м'які навички» є тотожними поняттями. Наскрізні вміння, що передбачені державними освітніми стандартами, можна умовно розподілити на три сфери: особистісну (творчість та вміння керувати емоціями), соціальну (вміння співпрацювати з іншими людьми), когнітивну (читання з розумінням, вміння висловлювати власну думку усно

та письмово, критичне та системне мислення, обґрунтування власної позиції, уміння розв'язувати проблеми, оцінювати ризики).

Результати моніторингового дослідження, спрямованого на дослідження ефективності формування наскрізних умінь у молодших школярів України в умовах реформування освіти, дали змогу встановити певні тенденції в їхньому розвитку. Найкраще розвинені навички, пов'язані з особистісною та соціальними сферами: співпраця, керування емоціями. Найгірше розвинені навички, що пов'язані з когнітивною сферою: критичне та системне мислення, читання з розумінням, обґрунтування власної позиції. Учні, які навчаються за новим Державним стандартом продемонстрували більш високі результати за такими вміннями: уміння формулювати думки усно та письмово, творчість, ініціативність, співпраця, уміння розв'язувати проблеми.

Окрім того, з'ясовано, що спільними умовами груп, які успішно впоралися з запропонованими завданнями виявилися такі: наповненість класів від 20 до 30 осіб, систематичне застосування вчителем форм індивідуальної та парної роботи учнів.

Перспективою подальших досліджень є дослідження та аналіз сформованості наскрізних умінь учнів початкової школи, які навчаються за новим Державним стандартом та освітніми програми. На нашу думку, потребує уваги також аспект формування наскрізних умінь учнів в умовах освітнього процесу: розроблення відповідного методичного забезпечення для вчителів, розроблення системи вправ і завдань із розвитку наскрізних умінь під час підготовки підручників з усіх навчальних предметів, підвищення кваліфікації вчителів в аспекті оволодіння ними емоційно-етичною компетентністю.

Використані літературні джерела

1. Аналітичний огляд «Можливості для реалізації соціально-емоційного навчання в рамках реформи «Нова українська школа» / Л. Гриневич, Т. Дрожджина, О. Глоба та інші; заг. ред. Л. Гриневич, С. Калашнікова. – Київ : Шкільний світ, 2021. – 312 с.

2. Вибрані матеріали міжнародної програми з формування м'яких навичок СЕЕ-навчання / заг. ред. О. Елькін, О. Масалітіна, Я. Фюрст. – Харків : Дім реклами, 2019.

3. Моніторинг НУШ: результати та рекомендації. Перший етап 2019–2020 / О. Заплотинська, Ю. Ковальчук та ін., 2020. – URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/2021/Monitorynh/Monitorynh_vprovadzheniya_reformy_NUSH_rezultaty_ta_rekomendatsiyi_26_02.pdf.

4. Binkley M. Defining Twenty-First Century Skills // Assessment and Teaching of 21st Century Skills / M. Binkley, O. Erstad, J. Herman, S. Raizen, M. Ripley, M. Miller-Ricci. Springer Science+Business Media B.V., 2012. – P. 17–66.

5. Bruine de Bruin W. Decision-making competence: More than intelligence? / W. Bruine de Bruin, A. Parker // Current Directions in Psychological Science, 2020. – Vol. 29 (2).

6. Collet C. Employability skills: Perspectives from a knowledge-intensive industry / C. Collet, K. du Plessis, D. Hine // Education + Training, 2015. – No. 57 (5). – P. 532–559. DOI: <https://dx.doi.org/10.1108/ET-07-2014-0076>.

7. Deming D. J. The growing importance of social skills in the labor market / D. J. Deming, The Quarterly Journal of Economics, 2017. – No. 132 (4). – P. 1593–1640. DOI: <https://dx.doi.org/10.1093/qje/qjx022>.

8. Joksimovic S. Editorial Beyond Cognitive Ability Learning Analytics / S. Joksimovic, G. Siemens, Y. Wang, M. San Pedro, J. Way // Journal of Learning Analytics, 2020. – Vol. 7. – No. 1. P. 1–4. – URL: <https://learning-analytics.info/index.php/JLA/article/view/7076/7419>.

9. Lai E. R. Assessing 21st Century Skills: Integrating Research Findings / E. Lai, M. Viering // National Council on Measurement in Education, Vancouver, 2012. – URL: http://researchnetwork.pearson.com/wp-content/uploads/Assessing_21st_Century_Skills_NCME.pdf.

10. LifeComp: The European Framework for Personal, Social and Learning to Learn Key Competence, 2020. – URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120911>.

11. Matteson M. L. “Soft skills”: A phrase in search of meaning / M. L. Matteson, L. Anderson, C. Boyden Portal: Libraries and the Academy, 2016. – No. 16 (1). – P. 71–88. DOI: <https://dx.doi.org/10.1353/pla.2016.0009>.

12. OECD. PISA 2015 draft frameworks. Retrieved from, 2013. – URL: <http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/pisa2015draftframeworks.htm>.

13. OECD. Beyond Academic Learning: First Results from the Survey of Social and Emotional Skills, OECD Publishing, Paris, 2021. DOI: <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>.

14. The future of jobs reports. World economic forum, 2020. – URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf.

References

1. Grinevich L., Drozhzhina T., Globa O. (2021). *Analitichnij oglyad «Mozhливosti dlya realizaciyi socialno-emocijnogo navchannya v ramach reformi «Nova ukrayinska shkola» [Feasibility Study on Opportunities for SEL within New Ukrainian School Reform]*. Kyiv, 312 p. [in Ukrainian].

2. Elkina, O., Masalitinoyi, O., & Fyursta, Ya. (2019). *Vibrani materialy mizhnarodnoyi programi z formuvannya m'yakih navichok SEE-navchannya [Selected materials of the international program for the formation of soft skills of SEE-learning]* Harkiv, 2019 [in Ukrainian].

3. Zaplotinska, O., & Kovalchuk, Yu. (2020). *Monitoring NUSH: rezultati ta rekomendaciyi. Pershij etap 2019-2020 [NUSH Monitoring: Results and Recommendations. The first stage 2019-2020]*.

Retrieved from: https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/2021/Monitorynh/Monitorynh_vprovadzheniya_reformy_NUSH_rezultaty_ta_rekomendatsiyi_26_02.pdf [in Ukrainian].

4. Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M., & Miller-Ricci, M. et al. (2012). Defining Twenty-First Century Skills. *Assessment and Teaching of 21st Century Skills*. Springer Science+Business Media B.V. P. 17–66.

5. Bruine de Bruin, W., & Parker, A. (2020). Decision-making competence: More than intelligence? *Current Directions in Psychological Science*. Vol. 29 (2).

6. Collet, C., du Plessis, K., Hine, D. (2015). Employability skills: Perspectives from a knowledge-intensive industry. *Education + Training*, 57 (5), P. 532–559. DOI: <https://dx.doi.org/10.1108/ET-07-2014-0076>.

7. Deming, D. J. (2017). The growing importance of social skills in the labor market. *The Quarterly Journal of Economics*, 132(4), P. 1593–1640. DOI: <https://dx.doi.org/10.1093/qje/qjx022>.

8. Joksimovic, S., Siemens, G., Wang, Y. E., San Pedro, M. O. Z., & Way, J. (2020) Editorial Beyond Cognitive Ability Learning Analytics. *Journal of Learning Analytics*. Vol. 7 No. 1. P. 1–4. Retrieved from: <https://learning-analytics.info/index.php/JLA/article/view/7076/7419>.

9. Lai, E. R. & Viering, M. (2012). Assessing 21st Century Skills: Integrating Research Findings. *National Council on Measurement in Education*, Vancouver. Retrieved from: http://researchnetwork.pearson.com/wp-content/uploads/Assessing_21st_Century_Skills_NCME.pdf.

10. LifeComp: *The European Framework for Personal, Social and Learning to Learn Key Competence* (2020). Retrieved from: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120911>

11. Matteson, M. L., Anderson, L., Boyden, C. (2016). "Soft skills": A phrase in search of meaning. *Portal: Libraries and the Academy*, 16 (1), P. 71–88. DOI <https://dx.doi.org/10.1353/pla.2016.0009>.

12. OECD (2013). *PISA 2015 draft frameworks*. Retrieved from <http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/pisa2015draftframeworks.htm>.

13. OECD (2021), *Beyond Academic Learning: First Results from the Survey of Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>.

14. *The future of jobs reports (2020)*. *World economic forum*: Retrieved from: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf.

Hrynevych Lilia, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Vice-Rector for Scientific, Pedagogical and Scientific Activities, Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine

Linnik Olena, Doctor of Pedagogical Science, Associate Professor, Professor of the Department of

Primary Education, Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine

Starahina Iryna, PhD in Psychological Sciences, Associate Professor Expert, Reform Support Team of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, Ukraine

FORMATION OF SOFT SKILLS AT PRIMARY SCHOOLCHILDREN IN REFORM "NEW UKRAINIAN SCHOOL"

Summary.

In Ukraine, from the 2017–2018 school year, the implementation of the reform of general secondary education "New Ukrainian School" continues. At the national level, the effectiveness of the reform was monitored, one of the tasks of which was to study the soft skills of primary school students. The sample included students of 3rd grade. The soft skills of students who completed the first cycle of training before the mass implementation of education reform were investigated. Pupils from the pilot schools who studied according to the new State Standard were also included in the sample.

The subject of the study identified soft skills, divided into three areas: personal, social, cognitive. The personal realm includes creativity and the ability to manage emotions. To the social – the ability to cooperate with other people. To cognitive – reading comprehension, the ability to express their own opinions orally and in writing, critical and systematic thinking, justification of their own position, the ability to solve problems, assess risks.

The study of the formation of soft skills of students was carried out using the case method, the method of observation, content analysis and questionnaires.

To determine the level of formation of each soft skill, a methodology was developed, which was based on taking into account the results of the group's performance of both tasks (cognitive and creative) and expert observations of the implementation process.

The results of the monitoring study allowed to establish such patterns in their development. The best developed skills related to personal and social spheres: cooperation, emotion management. The least developed skills related to the cognitive sphere: critical and systematic thinking, reading comprehension, justification of one's position. Pupils studying according to the new State Standard showed higher results in the following skills: the ability to formulate ideas orally and in writing, creativity, initiative, cooperation, the ability to solve problems.

It is revealed that the common conditions of groups that have successfully coped with the proposed tasks were the following: filling classes from 20 to 30 people, systematic application by the teacher of forms of individual and paired work.

Keywords: soft skills; primary schoolchildren; monitoring; education reform; New Ukrainian school.